

## **ПРИНЦИПИ ТА РОЛЬ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

© Бортнік С. М., 2015

Досліджено теоретичні та практичні аспекти фінансового планування підприємств та його роль в збалансуванні фінансових ресурсів. Розглянуто різні трактування поняття “фінансове планування”. Наведено і проаналізовано основні правила, принципи побудови фінансових планів та етапи їх складання. Доведено, що забезпечення обґрунтованості фінансового плану, його реальності залежить від достовірності вихідних даних та якості інформаційного забезпечення фінансового планування на підприємстві, дотримання чіткої процедури його реалізації, врахування специфіки діяльності підприємства та зовнішніх чинників впливу на діяльність.

**Ключові слова:** фінансове планування, принципи, фінансовий план, капітал, підприємство.

S. M. Bortnik

Lesya Ukrayinka East European National University

## **ROLE AND PRINCIPLES OF FINANCIAL PLANNING IN PROMOTING ENTERPRISE DEVELOPMENT**

© Bortnik S. M., 2015

The article investigates the theoretical and practical aspects of financial planning of enterprises and its role in balancing financial resources. The aim of the article is to determine the essence of financial planning, its value, role and principles of organization in conditions of unstable economic environment and the increased risk of managing the enterprise.

The article describes different interpretations of "financial planning." The analysis of the term definitions showed that financial planning is treated mainly from two perspectives - as a process and as an activity. The article specifies the content, purpose and application of financial planning. It is shown that the process of financial planning must reflect the purpose of operating and marketing activities of the company, be the development of a system of coordinated financial plans that differ in content and duration, determine the amount of financial resources in accordance with the sources of their formation and areas of intended use depending on the long-term goals of the company, changes in the external and internal environment as well as the established objectives and constraints.

The basic rules and principles of financial plans and stages of their preparation are presented and analyzed. It is proved that soundness of the financial plan and its reality depend on the reliability of input data and quality of information support of the enterprise financial planning, observing a clear procedure of its implementation, taking into consideration the specifics of the enterprise activities and external factors affecting the business.

**The article shows that financial planning is a backbone of the whole mechanism of the enterprise activities. In modern conditions the requirements to the quality of financial planning, its organization and responsiveness to change increase sharply. Therefore, financial planning needs logistic approach to its implementation.**

**The most important principles of financial planning, to be used by all companies without exception are: optimal use of available resources and flexibility of the financial planning system. The article shows that the company must respond to changing internal and external environment in advance, and make corresponding alterations in its activities.**

**The author singles out five stages of financial planning. It is shown that each stage requires economically sound calculations, the results of which should be controlled, analyzed and operatively regulated. Particular value is assigned to the appropriate qualification of company's management.**

**Practical proposals to improve the design and implementation of the financial plan within the enterprise are worked out. To ensure reasonable financial planning and its execution it is necessary to thoroughly prepare its drawing up, to strictly comply with the procedures (sequence of stages), to take into account the specifics of the enterprise activities, properly processed and accurate input information and external factors.**

**Key words:** financial planning, principles, financial plan, capital, enterprise.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах господарювання порівняння фактичних даних результатів виробничої діяльності з даними минулого періоду є ознакою пасивного, ґрунтованого на реагуванні, підходу до управління господарською діяльністю. Навіть існування ідеальної системи звітності не допоможе за неадекватної методики проведення фінансового планування й контролю, за яким можна було б визначити, позитивними чи негативними є результати діяльності. Саме тому фінансове планування, побудова планових показників, з якими порівнюються фактичні дані у звітні періоди, є найкращим варіантом фінансового контролінгу на підприємстві. Завдяки вдосконаленню системи фінансового планування підприємство зможе не тільки досягти поставлених цілей та покращити усі показники виробничо-господарської діяльності, а й збільшити прибутки порівняно з попередніми роками.

Однак досі залишається не вирішеною проблема здійснення найбільш економічно виправданого, вдалого та ефективного фінансового планування на підприємстві, не дотримуються принципи його виконання, йому не відведено особливої ролі. Потреба у цілісній концепції фінансового планування спонукає до дослідження складових процесу планування фінансових ресурсів підприємства, необхідності застосування основних макроекономічних показників під час розрахунку показників плану підприємств.

**Аналіз останніх публікацій.** Економічну сутність поняття “фінансове планування” досліджували у своїх працях зарубіжні вчені-економісти Дж. І. Фіннерті, Д. Хан, Ченг Ф. Лі. Над цим працюють також вітчизняні науковці Г. М. Азаренкова, М. Д. Білик, І. Г. Благуна, О. В. Васюренко, О. Д. Вовчак, В. М. Гриньова, О. В. Грицак, О. П. Гузенко, О. В. Демух, А. Г. Загородній, В. С. Загорський, О. М. Калініченко, А. Ф. Кононенко, В. О. Коюда, С. М. Лаптев, Л. О. Омелянович, О. О. Папаїка, Г. О. Партин, Н. П. Погореленко, А. М. Поддєрьогін, І. В. Попова, В. П. Савчук, І. Р. Чуй, Є. Г. Юрін та ін. У їхніх працях, таких як: “Антикризовий менеджмент” А. Г. Грязнової, “Підприємництво” та “Фінансовий менеджмент” М. Г. Лапусти, “Фінансові потоки в системі економічних відносин” Г. М. Азаренкова, “Фінансовий аналіз” М. В. Білик, “Фінанси” І. Г. Благуна, “Кредит і банківська справа” О. Д. Вовчака та інших – яскраво висвітлено питання необхідності фінансового планування на будь-якому підприємстві, визначено його важливість та відведено велику роль загалом у фінансовій, операційній, інвестиційній та інших сферах діяльності підприємства.

Незважаючи на значну кількість робіт, у вчених-економістів все ще відсутній єдиний підхід до визначення ключових принципів та послідовності етапів здійснення фінансового планування, що підтверджує актуальність досліджень у цьому напрямі.

**Постановка цілей.** *Метою статті* є визначення сутності фінансового планування, його значення, ролі та принципів організації в умовах нестабільного економічного середовища й підвищеного рівня ризику управління підприємством.

*Завдання дослідження:* уточнити зміст поняття “фінансове планування” та розкрити його ключову роль у діяльності підприємства; висвітлити основні принципи та етапи фінансового планування на підприємстві; розробити практичні пропозиції щодо забезпечення виконання фінансового плану в межах підприємства.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** В узагальненому вигляді фінансове планування є прогнозом майбутнього, формою побудови активної моделі, бажаного майбутнього фінансового стану підприємства з одночасним визначенням шляхів, встановленням засобів та строків досягнення цього стану, а також кінцевих меж запланованих дій [4]. Фінансові плани майже завжди орієнтовані на чітко визначені цілі, містять проміжні результати і відображають види та обсяги фінансових ресурсів, витрачених для досягнення планових цілей. Однак найважливішими в фінансовому плануванні все ж є кінцеві результати. Адже саме вони показують, чи правильно було здійснено фінансове планування і які корективи потрібно внести.

Фінансове планування визначається як складова (елемент) загального процесу планування, а також як основа і найвідповідальніша складова функціональної системи управління [6]. Воно виконує в управлінні ключову роль, оскільки за фінансовими показниками можна не лише виявити виконання показників поточного року, порівняно з попереднім, а й проблеми, наявні у діяльності підприємства. Наведемо декілька трактувань фінансового планування в науковій літературі, а також з погляду різних авторів (див. таблицю).

Аналізуючи різні трактування, можна зробити висновок, що фінансове планування розглядається переважно з двох позицій – як процес і як вид діяльності. Фінансове планування як процес розглядає більшість авторів, як українських, так і зарубіжних. Це пояснюється тим, що планування є невід’ємною частиною управління та дає змогу зв’язати всі структурні ланки підприємства в цілісну виробничо-господарську систему і забезпечити її розвиток в напрямі досягнення поставлених цілей [9]. На наш погляд, цим визначається вибір цілей та найкращих способів їх реалізації, що значною мірою збігається з процесом управління фінансовими потоками, тобто логістичною діяльністю підприємства в сфері фінансів.

Щодо фінансового планування як виду діяльності, то воно, безперечно, являє собою діяльність, яку здійснює фахівець та яка спрямована на максимізацію ефективності функціонування підприємства (або макроекономічної системи) й вирішення поставлених завдань.

Оскільки фінансове планування є засобом реалізації основних функцій фінансів підприємств – розподільчої, регулювальної, контрольної, можна зробити висновок, що воно є не лише необхідним елементом фінансового менеджменту, але й засобом його реалізації. Однак більшість вітчизняних учених вважають, що фінансове планування, поряд з плануванням грошових потоків, охоплює планування фінансових результатів, активів і пасивів, інвестицій та джерел їх фінансування, тобто усю економічну сферу діяльності підприємства. З цієї позиції фінансове планування є системоутворювальним елементом усього механізму діяльності підприємства.

Отже, розглянувши визначення фінансового планування різних авторів, необхідно конкретизувати його зміст, мету та напрями використання. Зокрема, на наш погляд, процес фінансового планування повинен відображати мету операційної та збутової діяльності підприємства, являти собою розроблення системи різних за змістом і термінами дії узгоджених між собою фінансових планів, визначати обсяг фінансових ресурсів за джерелами їх формування і напрямами цільового використання залежно від перспективних цілей діяльності підприємства, змін зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, а також встановлених завдань і обмежень.

## Підходи до трактування фінансового планування

Поняття	Визначення
Фінансове планування	Процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими й маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді.
	Процес розроблення і затвердження фінансових планів як засобу збалансування фінансових потреб і можливостей.
	Планування всіх доходів підприємства і напрямків витрат коштів для забезпечення його розвитку; здійснюється за допомогою складання фінансових планів різного змісту і призначення залежно від задач і об'єктів планування.
Автори	Характеристики за авторами
В. С. Загорський [3]	Діяльність, яка пов'язана з управлінням фінансами; елемент фінансового механізму.
О. С. Філімоненков [16]	Процес розрахунку фінансових ресурсів, їх розподіл, визначення обсягів надходження відповідних видів фінансових ресурсів і їх розподілу за напрямками використання у запланованому році.
О. І. Мазур [9]	Процес планування фінансових ресурсів і напрямків їх використання з метою забезпечення господарської та фінансової діяльності підприємства.
О. П. Кириленко [5]	Один з елементів діяльності, пов'язаної з управлінням фінансами, складова частина всього народногосподарського планування.
Г. А. Семенов, В. З. Бугай [12]	Процес систематичної підготовки управлінських рішень, які прямо чи опосередковано впливають на обсяги фінансових ресурсів, узгодження джерел формування та напрямів використання.
Ченг Лі, Дж. Фіннерт [19]	Процес аналізу дивідендної, фінансової, інвестиційної політики, прогнозування їх результатів і впливу на економічне оточення компанії та прийняття рішень щодо допустимого рівня ризику при оптимальному виборі проектів.
А. Робсон [11]	Засіб, який сприяє оптимальному вибору між альтернативними варіантами при прийнятті рішень.
Д. Хассі [18]	Орієнтований у майбутнє, постійний процес управління, який здійснюється в певних узгоджених межах та на різних рівнях управління.
Д. Хан [17]	Багатоступеневий процес планування платежів, руху запасів і платіжних засобів, визначення й підтримання резерву ліквідності

Об'єктивна необхідність та важливість фінансового планування визначається його провідною роллю у забезпеченні ефективного розвитку підприємства, яка проявляється у тому, що фінансове планування виступає інструментом регулювання системи економічних відносин щодо формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. Тому фінансове планування забезпечує виявлення резервів покращення використання фінансових ресурсів та їх зростання на підприємстві.

Фінансове планування координує фінансові цілі різного порядку (стратегічні й поточні), допомагає узгодити конфліктні фінансові рішення (прибутковість – рівень фінансового ризику – ліквідність). Така координація різнорівневих цілей дозволяє, з одного боку, спрямувати діяльність підприємства на реалізацію головної стратегічної мети функціонування, а з іншого – забезпечити необхідні пропорції формування активів, капіталу, грошових потоків у процесі його розвитку і “прямування” до стратегічної мети [15]. Така координація є одним із головних завдань фінансового планування на підприємстві, без якого усі фінансові цілі на підприємстві були б різноспрямовані, не взаємопов'язані, що в результаті не приносило б ніякого економічного ефекту підприємству.

Оскільки процес фінансового планування здійснюється з урахуванням чинника ризику, фінансове планування є інструментом мінімізації фінансових ризиків підприємства. Це досягається завдяки багатоваріантності планових розрахунків, котра передбачає формування алгоритмів

реагування і коригування поведінки підприємства в різних ситуаціях, що генеруються різноманітними чинниками зовнішнього і внутрішнього середовищ.

Як одна з найважливіших функцій фінансового управління, фінансове планування є своєрідним інтегративним елементом в системі керування, який узгоджує, координує такі функції фінансового менеджменту, як формування інформаційної бази, фінансовий контроль та стимулювання виконання прийнятих управлінських рішень у сфері фінансів, оскільки певною мірою забезпечує можливість реалізації цих функцій [14]. Фінансове планування на цьому рівні дозволяє покращити якість менеджменту фінансових показників, надати достовірну інформацію щодо підприємства та забезпечує досягнення намічених цілей завдяки виваженим управлінським рішенням.

Обґрунтовуючи необхідність та значення фінансового планування, зауважимо, що у контексті забезпечення фінансової стабільності фінансовому плануванню має відводитися особлива роль, оскільки воно пов'язане з ресурсним чинником – формуванням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів та отриманням прибутку на вкладений у господарську діяльність капітал. Саме у процесі фінансового планування економічно обґрунтовується потреба підприємства у капіталі для забезпечення виконання прогнозованих бізнес-планом обсягів господарської діяльності, яка узгоджується з наявними джерелами фінансування і тими, що реально залучити, та створюються передумови фінансової стабільності підприємства.

Тому, реалізуючи процес фінансового планування, треба пам'ятати, що його практичною метою має стати обґрунтування потреби в капіталі, щоб забезпечити прогнозовані обсяги операційної та інвестиційної діяльності, взаємоузгодження з капіталом, який реально можна залучити, ресурсне забезпечення кругообігу виробничих фондів на засадах фінансової стійкості, платоспроможності, створення передумов для отримання прибутку в розмірі, достатньому для економічного й соціального розвитку [7]. Саме ця мета є пріоритетною для забезпечення життєздатності й розвитку підприємства.

Нині, в динамічних ринкових умовах, коли конкурентоспроможність підприємств, їх сильна позиція на ринку залежать передусім від правильного вибору сфери діяльності й уміння забезпечити фінансову стабільність, інтерес економістів до організації фінансового планування та методів контролю виконання фінансового плану постійно зростає.

Належна організація фінансового планування реалізується за допомогою низки принципів, які сформулював ще А. Файоль, а пізніше доповнив Р. Акофф і розвинули сучасні економісти. Основні з них такі [14]:

1. Принцип єдності (холізму) – передбачає системний характер фінансового планування, тобто взаємозв'язок окремих елементів у системі фінансового планування та спрямованість їх на досягнення єдиної мети.

2. Принцип участі – залучення до фінансового планування фахівців різних функціональних підрозділів різних рівнів, оскільки фінансовий план агрегує показники за різними напрямками роботи підприємства.

3. Принцип безперервності, який полягає в перманентності процесу планування в межах певного циклу та змінність фінпланів від періоду до періоду.

4. Принцип гнучкості, який полягає в здатності фінансового планування змінювати свої орієнтири залежно від змін зовнішнього середовища.

5. Принцип точності – забезпечення максимальної точності планових показників, їх конкретизація на рівні оперативного фінансового планування.

6. Принцип альтернативності – здійснення багатоваріантних планових розрахунків і вибір найкращої альтернативи розвитку підприємства.

7. Принцип адекватності – вибір найбільш придатних і адекватних моделей і методів фінансового планування, що враховують закономірності розвитку конкретних підприємств, економічних явищ і процесів.

8. Принцип ефективності – забезпечення одержання додаткового ефекту в результаті організації фінансового планування; передбачає необхідність оцінки витрат на організацію фінансового планування та їх зіставлення з ефектом від його впровадження.

Звичайно, перелік названих принципів не є вичерпним, оскільки принципи фінансового планування для кожного конкретного підприємства повинні вибиратись з урахуванням сфери застосування та специфіки його діяльності. Однак, на наш погляд, в нинішніх умовах нестабільності найважливішими принципами фінансового планування, котрі повинні використовувати усі без винятку підприємства, є: забезпечення оптимальності використання наявних ресурсів, а також гнучкості системи фінансового планування. Тобто використання ресурсів підприємства має орієнтуватися на потреби, умови і кон'юнктуру ринку, інтенсифікацію виробництва, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, максимально повну реалізацію наявних резервів.

Принцип гнучкості можна виокремити як найголовніший з вищенаведених. Адже, відповідно до нього, підприємство повинно реагувати на зміну зовнішнього та внутрішнього середовищ у випереджувальному режимі та відповідно до цього змінювати свою діяльність. Це зробить його адаптивнішим, пристосованішим до ринку та допоможе зменшити витрати.

Щодо організації фінансового планування, зауважимо, що плани можуть формуватись як в окремих підрозділах підприємства, так і у всій компанії загалом. Зведений фінансовий план за підрозділами становить генеральний фінансовий план підприємства. Залежно від структурної побудови компанії процес планування фінансів може здійснюватися у двох напрямках. Перший – це коли генеральний план доводиться до підрозділів за їх показниками і другий – коли генеральний план формується за даними структурних підрозділів. Визначити, який з цих двох напрямів найефективніший для всіх підприємств, неможливо, адже їх ефективність залежить від багатьох чинників, наприклад: розмірів підприємства, виду діяльності, кваліфікації управлінського персоналу, фінансового стану підприємства, розуміння керівництвом ролі та значення контролінгу та інших чинників [4]. Врахування цих чинників надзвичайно важливе і не варто упускати жодного з них. Однак найважливішим, на наш погляд, все ж є чинник належного рівня кваліфікації управлінського персоналу, адже без розуміння керівництвом ролі та значення фінансового планування робити такий вибір взагалі марно. Отже, керівництво підприємства має розуміти усю значущість цього процесу та бути компетентним у тонкощах фінансового планування.

Як свідчить практика, суб'єкти господарювання у процесі фінансового планування часто обмежуються розробленням плану доходів, витрат і прибутку, не приділяючи належної уваги ресурсному забезпеченню кругообігу виробничих фондів з одночасною підтримкою фінансової стійкості та платоспроможності. Однак без чіткого узгодження прогнозованих обсягів операційної, інвестиційної та інших видів діяльності із джерелами їх фінансування важко забезпечити очікувані фінансові результати та створити передумови фінансової стійкості підприємства. Тому навіть за умови виконання плану з реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) такі підприємства не завжди отримують очікуваний прибуток від операційної та звичайної діяльності.

Оскільки метою підприємства є збільшення прибутків, зменшення витрат, ефективний розподіл фінансових ресурсів, у фінплануванні необхідно [7]:

- визначити величину потрібних і реально можливих грошових ресурсів за джерелами їх формування і напрямками використання для здійснення операційної, інвестиційної та інших видів діяльності;
- оптимізувати структуру капіталу за джерелами і напрямками розміщення;
- визначити прогнозовану доходність капіталу, авансованого на формування активів підприємства;
- розробити альтернативні чи запобіжні заходи на випадок відхилень від прогнозованих показників;
- контролювати й оперативно реагувати на хід виконання фінплану.

Виконання зазначених дій є надзвичайно важливим для підприємства, у разі послідовного та правильного їх здійснення вони дадуть змогу наблизити підприємство до запланованих показників. При цьому визначення альтернативних (запобіжних) заходів на випадок відхилень, контроль і оперативне реагування є найважливішим завданням, адже без їх виконання всі попередні дії можуть не дати позитивних результатів.

Економічна ситуація в Україні нині надзвичайно нестабільна. Існує низка проблем щодо невідповідного рівня витрат і доходів підприємств, віддачі на вкладений капітал, забезпечення альтернативності джерел ресурсів. В таких умовах різко зростають вимоги до якості фінансового планування, його організації та швидкості реагування на зміни. Відповідно до цього, у процесі розроблення фінансового плану необхідно поетапно прогнозувати [15]:

- доходи, витрати, прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності та чистий прибуток і напрями його використання;
- потребу в оборотних коштах за джерелами і напрямками використання;
- джерела інвестиційних ресурсів для виконання плану капвкладень;
- величину і напрями використання коштів соціального спрямування;
- баланс активів і пасивів на кінець планового періоду.

На думку Ю. В. Сисоя [13], можна виокремити п'ять етапів фінансового планування. На першому етапі необхідно розробити план доходів, витрат і прибутку з тим, щоб упевнитися в економічній і фінансовій результативності прогнозованих видів діяльності, достатності очікуваного чистого прибутку для самоокупності та остаточно визначитися з напрямками діяльності.

Щодо другого етапу, то тут треба подбати про достатність грошових ресурсів для ритмічного кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Для цього доцільно скласти баланс грошових ресурсів, у якому відобразити потребу в обігових коштах для формування запасів планових оборотних засобів, з одного боку, і джерела формування обігових коштів – з іншого. Зауважимо, що структура джерел має бути не довільною, а такою, що забезпечить підприємству платоспроможність, кредитоспроможність і ліквідність поточних зобов'язань. Тому величина власних обігових коштів повинна бути прогнозованою, має встановлюватися норматив. Обов'язок підприємства – забезпечити їх наявність у розмірі, не меншому за норматив [13]. Як бачимо, на цих етапах важливо розробити певний план доходів та витрат підприємства, а також впевнитися в тому, що грошових коштів буде достатньо для безперерійного обороту виробничих фондів, тобто забезпечити та підкріпити прогнозовані обсяги діяльності фінансовою базою.

Третій етап пов'язаний із визначенням джерел фінансування капітальних вкладень, щоб уникнути недофінансування об'єктів і не допустити непланового вилучення власних коштів із обігу на капітальні вкладення. За великих обсягів капітальних вкладень доцільно скласти баланс фінансування капітальних вкладень, в якому відобразити їх напрями та конкретні джерела фінансування. Якщо підприємство залучає зовнішні інвестиції на визначений строк, треба спершу виконати розрахунок їх окупності. За невеликих обсягів капітальних вкладень джерела і напрями використання коштів на реальні інвестиції можна відобразити окремими розділами у балансі грошових ресурсів.

Наступний крок здійснюється в соціальній політиці підприємства. Адже, щоб забезпечити успішне виконання показників фінансового плану, необхідно приділити належну увагу персоналу підприємства, його соціальному забезпеченню, оскільки матеріальне заохочення є важливою мотивацією до праці, до новачій. Від соціальної політики підприємства великою мірою залежить прогрес на підприємстві, трудова дисципліна і кадрова стабільність. Тому підприємству доцільно виробити систему матеріального заохочення, тісно поєднати її з результатами праці та кінцевими фінансовими результатами підприємства, визначити джерела фінансування, скласти кошторис та забезпечити прозорість і гласність використання коштів.

На завершальному етапі необхідно скласти прогнозний баланс активів і пасивів підприємства, визначити структурні зміни, які відбудуться за умов виконання фінансового плану, оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства, розрахувати очікувані показники, за якими оцінюється

фінансова стабільність, провести їх порівняльний аналіз за останні три–п'ять періодів, щоб запобігти можливому погіршенню фінансового стану підприємства [13].

Отже, очевидно, що кожний етап потребує економічно обґрунтованих розрахунків, результати яких повинні піддаватися контролю, аналізу та оперативному регулюванню. У процесі розроблення плану й контролю за ходом його виконання у полі зору фінансиста повинна бути вся різнобічна фінансово-господарська діяльність підприємства. Першочерговим його завданням має бути забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарювання, з максимальним використанням внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообігу виробничих фондів, підвищення фондівіддачі та рентабельності активів, забезпечення високої ліквідності. Водночас фінансовий менеджер повинен аналізувати доступну інформацію про діяльність конкурентів підприємства, прогнозувати вплив зовнішніх чинників на фінансовий стан підприємства, розробляти запобіжні чи альтернативні заходи, щоб забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Отже, фінансове планування є важливою складовою внутрішньофірмового планування, реалізація якого – необхідна умова досягнення підприємством стратегічних цілей діяльності. Воно узгоджує окремі фінансові цілі, координує їх з іншими цілями, забезпечує ефективний механізм управління фінансовою системою.

Проведене дослідження проблем фінансового планування свідчить, що лише створення надійної та гнучкої системи управління фінансами, спрямованої на вирішення питань бюджетної, кредитної та інвестиційної політики, дасть змогу підприємствам суттєво підвищити ефективність своєї діяльності. Окрім того, важливою проблемою фінансового планування є забезпечення обґрунтованості фінансового плану, його реальності. Це залежить значною мірою від достовірності даних щодо збуту, дебіторської заборгованості та строків її погашення, потреб у фінансуванні, налагодженої роботи підрозділів, задіяних у складанні фінансового плану, та оперативності його розроблення. Тому важливим питанням є якість інформаційного забезпечення фінансового планування на підприємстві. Надалі для ефективного здійснення фінансового планування на підприємстві менеджерам потрібно приділити значну увагу інформаційному забезпеченню та формуванню відповідного світогляду керівної ланки щодо розуміння значення та вагомості ролі фінансового планування, його ефективного проведення.

Отже, щоб забезпечити обґрунтоване фінансове планування та виконання фінансового плану, необхідною умовою є підготовка до його складання, дотримання чіткої процедури (послідовності етапів), врахування специфіки діяльності підприємства, належно опрацьованої та достовірної вихідної інформації та зовнішніх чинників впливу на діяльність.

Враховуючи чинники впливу зовнішнього середовища та вибираючи відповідні конкретним умовам принципи здійснення фінансового планування, можна добитись зміцнення фінансової стабільності підприємства за умови досягнення прогнозованих обсягів операційної та інвестиційної діяльності на засадах фінансової стійкості, створення передумов для отримання чистого прибутку, достатнього для самоокупності та самофінансування підприємства.

1. Біла О. Г. *Фінансове планування і прогнозування: навч. посіб.* – Л.: Компакт-ЛВ, 2005. – 255 с.
2. Блонська В. І. *Вдосконалення планування у стратегічному управлінні розвитком підприємства // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. – Львів: НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.1. – С. 114–119.*
3. Загорський В. С. *Фінанси: навч. посіб. / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Блажун, І. Р. Чуй. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 247 с.*
4. Івата В. В. *Роль фінансового планування в системі сучасного управління підприємств машинобудування / В. В. Івата // Економічний вісник НТУУ “КПІ”. – 2011. – № 8. – С. 8–14.*
5. Кириленко О. П. *Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): навч. посіб.* – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – С. 15–18.
6. Киркач С. М. *Конкретизація сутності поняття фінансового планування з позиції специфіки планування підприємства (банку) / С. М. Крикач // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – № 34. – С. 51–59.*
7. Лисенко М. С. *Фінансове*



планування як основа забезпечення фінансової безпеки підприємств / М. С. Лисенко // Науково-технічна інформація. – 2009. – № 4. – С. 15–18. 8. Литвин Ю. О. Фінансове планування на підприємствах в сучасних умовах / Ю. О. Литвин, В. І. Матвійчук // Актуальні проблеми розвитку фінансово-кредитної системи України. – 2009. – № 4. – С. 67–85. 9. Мазур О. І. Напрями фінансової підтримки малого бізнесу // Фінанси України. – 2001. – № 4. – С. 51–56. 10. Оверчук О. В. Суб'єкти фінансового планування на підприємстві [Текст] / О. В. Оверчук // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 52. 11. Робсон А. П. Финансовое планирование и контроль / А. П. Робсон. – М.: ИНФРА, 1996. – 480 с. 12. Семенов Г. А. Фінансове планування і управління на підприємствах / Г. А. Семенов, В. З. Бугай, А. Г. Семенов. – К.: ЦУЛ, 2007. – 432 с. 13. Сисой Ю. В. Фінансове планування на підприємстві та його особливості в умовах транснаціональних корпорацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // [www.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/prvs/2009\\_2/0714.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2009_2/0714.pdf). 14. Ситник Г. В. Принципи фінансового планування та його роль у забезпеченні збалансованого фінансового розвитку підприємства / Г. В. Ситник // Інноваційна економіка. – 2011. – № 5. – С. 76–78. 15. Татъянич Л. С. Роль фінансового планування на підприємствах в умовах ринкового господарювання / Л. С. Татъянич // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2010. – № 1. – С. 78–83. 16. Филимоненков А. С. Финансы предприятий / А. С. Филимоненков. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 280 с. 17. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Д. Хан; [пер. с нем.; под ред. Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича]. – М.: Финансы и статистика, 1997. 18. Хасси Д. Стратегия и планирование: Руководство менеджера / Д. Хасси. – СПб.: ИД “Питер”, 2001. – 384 с. 19. Ченг Ф. Ли Финансы корпораций: теория, методы и практика / Ф. Ли Ченг, И. Финнерти Джозеф. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 688 с. 20. Янковий О. Г. Вдосконалення планування на підприємстві за допомогою математико-статистичних методів прогнозування / О. Г. Янковий, О. Л. Гура // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1(91). – С. 229–238.